

MODTAGET

KOP

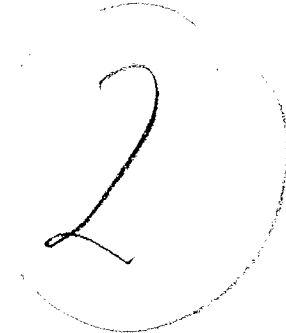
6 MÅR 2007

Østyllands Politi
Randers

/gjr
DOM

afsagt den 5. marts 2007.

Anklagemyndigheden
mod
T

Anklageskrift er modtaget den 6. september 2006.

T er tiltalt for overtrædelse af

dyreværnslovens § 28, stk. 1 og stk. 2, nr. 1, sammenholdt med stk. 7; jf. § 1 og § 2, ved den 28. marts 2006 på

i forbindelse med udøvelse af erhverv som besætningsejer, at have undladt at behandle so nr. 453 omsorgsfuldt og forsvarligt og beskytte soen mod smerte og lidelse, hvilket må betragtes som uforsvarligt, da soen havde et kronisk betændt skuldarsår af grad 3.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om bødestraf.

Tiltalte har nægtet sig skyldig og har forklaret, at han driver svineproduktion med smågrise og slagtesvin. Han har haft ejendommen siden 1995. Han har ca. 100 søer. Søerne står i boks hele tiden. Han har ansat en medhjælper, men kommer selv dagligt i stalden. Han har indgået en sundhedsrådgivningsaftale med dyrlæge V I og har derfor dyrlægebesøg ca. en gang om måneden. En sjælden gang er det en afløser, der kommer. Han husker ikke, om dyrlægen var der i tiden omkring den 28. marts. Han har ikke generelt problemer med skuldarsår i sin besætning og har ikke tidligere modtaget en påtale herfor. De lette tilfælde af skuldarsår - kategori 1 og 2 - behandler han ved at sætte soen i en aflastningssti. Det sker måske en gang om året og soen står kun i stien i en kort periode. Den 28. marts 2006 var han opmærksom på, at der var øget fokus på skuldarsår hos grise. Den 28. marts 2006 fik han besøg af en dyrlæge fra fødevarekontrollen. Dyrlægen konstaterede, at en af søerne med smågrise havde et skuldarsår. Det var meningen, at den skulle tages fra dagen efter. De tages sædvanligvis fra efter 4 til 5 uger. Når de tages fra, kommer de ind i en anden boks. Han havde selv set, at soen havde et skuldarsår og han havde vurderet det til at være et kategori 2 sår. Såret var rent og ikke dybt. Det havde en diameter på ca. 3 cm, men var kun overfladisk. Soen gnubbede sig med mellemrum op af rækværket, hvilket hun ikke ville have gjort, såfremt hun havde haft smerter. Såret havde været der et par dage. So nr. 453 ville han selv have aflivet, da han ikke ville risikere, at skuldarsået på slagteriet ville blive fejlfortolket som et sår af kategori 3 eller 4. Efter at dyrlægen havde tilset grisene den 28. marts,

satte de sig ind i køkkenet, hvor kontrolrapporten - bilag 5 - blev skrevet. Han så, at dyrlægen krydsede af i rubrikken indskærpelse og troede derfor ikke, der ville blive mere ud af den sag. Han sagde til dyrlægen, at han kun mente, såret på so nr. 453 var et kategori 2 sår. Der blev ikke taget billeder af soen. Han aflivede den selv.

Vidnet dyrlæge - **V2** har forklaret, at hun har været ansat som dyrlæge ved fødevareregion Nord siden 1. oktober 2003. Forud herfor har hun været praktiserende dyrlæge siden 1996. Under sit kontrolbesøg hos tiltalte den 28. marts 2006 konstaterede hun, at en af de søer, der stod i faresti, ud for venstre skulderblad havde et skuldersår af en diameter på 3-4 cm. Såret var ca. 1½ cm. dybt og involverede både huden og den underliggende muskulatur. Sårrandene var sorte med begyndende sårskorpe. Soen var øm ved berøring. Det var ikke et overfladisk sår. Der blev ikke taget billeder, idet hun på daværende tidspunkt ikke havde et kamera til rådighed. Rapporten blev udfærdiget på stedet. Hun fortalte tiltalte, at hun blev nødt til at overgive sagen vedrørende so nr. 453 til politiet. Hun brugte ikke udtrykket, at sagen ville blive anmeldt, idet de har fået instruks om, at de ikke må anmelde producenten men blot skal overgive sagen til politiet. Hun erindrer ikke, om tiltalte kommenterede hendes kategorisering af såret på so nr. 453. Udfra ardannelsen er det hendes vurdering, at såret har udviklet sig over nogle uger, i hvert fald to uger. I forbindelse med gennemgangen fik hun forevist staldene. Der var ikke etableret en sygesti i stalden, hvorfor hun i rapporten anførte, at dyret skulle aflives. Hun har i sin rapport - bilag 5 - påtalt, at der ikke var etableret en sygesti. Hun kan af sine notater se, at hun i forbindelse med gennemgangen i stalden har anført, at det var et kategori 4 sår. Da hun imidlertid ikke ved den visuelle kontrol kunne se, om der var ændringer i knoglen, anførte hun i rapporten, at det var et kategori 3 sår. Hun var imidlertid ikke i tvivl om, at det som minimum var et kategori 3 sår. Det er svært at lægge biologisk materiale ind i et skema. Hun anså behandlingen som groft uforsvarlig, da såret havde en kronisk karakter. Hun er bekendt med vejledningen af 6. juli 2006 fra ministeriet for familie og forbrugeranliggender. Hun var ikke den 28. marts 2006 bekendt med, at den nye vejledning var på vej. Hun er ikke bekendt med Mogens Lunds rapport (bilag A).

Dyrlæge **V1** har som vidne forklaret, at han har været dyrlæge i ca. 25 år og har en tillægsuddannelse som svinefarmsdyrlæge, hvilket er en 2-årig tillægsuddannelse. Han har været dyrlæge for tiltalte siden, tiltalte købte sin ejendom. Han har indgået en sundhedsrådgivningsaftale med tiltalte, hvilket indebærer, at han aflægger besøg i besætningen ca. en gang om måneden. Det er som udgangspunkt ham selv, der kommer. Tiltalte har en veldrevet produktion med ca. 100 søer. Der er ikke specielle problemer med skuldersår i besætningen. Han erindrer ikke at have set kategori 3 eller 4 sår i tiltaltes besætning. De har imidlertid drøftet, hvordan det kan forebygges. Tiltalte har en sygesti i sin stald, men det er ikke med dybstrøelse. Tiltalte anvender en gummimåtte, hvilket opfylder kravene i bekendtgørelsen. Det har aldrig været nødvendigt at påtale tiltaltes behandling af dyrene.

Han var på besøg hos tiltalte den 8. februar 2006 og 7. april 2006. Han konstaterede ikke skuldarsår i forbindelse med disse besøg. Hans afløser var på besøg den 13. marts 2006. Rapporten udarbejdet i forbindelse hermed indeholder ikke noget omkring skuldarsår. Bilag D, side 3 nederst skal forstås således, at der i forbindelse med kontrol af levende dyr er en fejlmargen på 20%, mens der ved kødkontrollen alene er en fejlmargen på 3%.

Af sagens bilag 3 - anmeldelsesrapport af 28. marts 2006 fra fødevareregion Nord, fremgår vedrørende de faktiske forhold:

"...

Baggrund

Baggrunden for vor anmodning er at undertegnede dyrlæge i kontrolafdeling Århus, Fødevareregion Nord under et kontrol af dyrevelfærden den 28. marts 2006 i omtalte svinebesætning kunne konstatere en so med et dybt skuldarsår.

Soen havde øremærkenummer 453 og var opstaldet i en faresti med sine pattegrise. Soen havde udfør sit venstre skulderblad et cirkulært (3-4 cm i diameter) ca. 1,5 cm. dybt sår. Såret inddrog både huden og den underliggende muskulatur. Såret vurderedes, at være af en grad 3 og af ældre dato (kronisk). Såret var betændt. Muskulaturen kunne erkendes gennem sårets åbning. Sårrandene var sorte og bestod af begyndende arvæv og dødt (nekrotisk) væv. Soen var tydeligt meget øm over såret og satte sig til modværge ved berøring af hudområdet omkring såret. Soen stod opstaldet i en traditionel faresti med betongulv i den foreste del og med en farebøjle, som omkranser soen, og forhindrer hende i at lægge sig på pattegrisene.
..."

Af vejledning af 6. juli 2006 fra ministeriet for familie og forbrugeranliggender - sagens bilag C - fremgår bl.a.:

"Fødevestyrelsen modtog i juni 2003 en henvendelse fra professor Henrik Elvang Jensen, KVL, vedlagt en rapport over er veterinært speciale vedrørende de dyreværns mæssige aspekter ved forekomst af skuldarsår hos søer. I rapporten defineres skuldarsår som læsioner, der kan inddeles i graderne 0 til 5 med udgangspunkt i en makroskopisk vurdering af læsionerne på slagtekroppen.

"Grad 0 - ingen læsioner eller læsioner som sandsynligvis er afstedkommet af slagsmål.

"Grad 1 - læsioner begrænset til epidermis, eventuelt med moderat sårskorpe.

"Grad 2 - læsioner inddragende dermis, evt. omfattende sårskorpe og ringe fibrosering/granulationsvævsdannelse.

"Grad 3 - læsioner som inddrager subkutis, der ses voldsom granulationsvævsdannelse.

"Grad 4 - læsioner med blotlagt skulderknogle/knoglenydannelse.

..."

Det fremgår yderligere, at skuldersår af grad 3 anses for uforsvarlig behandling af dyr mens, skuldersår grad 4 anses for groft uforsvarlig behandling af dyr.

Rapporten fremsendt fra Professor Henrik Elvang Jensen er fremlagt som sagens bilag A. Rapporten er udarbejdet af veterinærstuderende Mogens Lund. Af rapporten fremgår bl.a.

"...

Grundlæggende bør kravene om mulighed for en hurtig og sikker rubricering være opfyldt, for at gradueringsystemet er anvendeligt for fagfolk i en rådgivningssituation eller under en dyreværns-mæssig afgørelse. Til sidstnævnte vil en supplerende post mortem dissektion og/eller histologisk vurdering måske være nødvendig for at kunne rubricere tvivlstilfælde.

..." (s. 27)

"...

Gennemsvævningsgen af skuldersårene giver grundlag for en diskussion af, hvorvidt man alene ved en makroskopisk præsentation af skuldersåret på slagtekroppen kan gradinddele læsionerne optimalt. Ofte kan der under den massive granulationsvævsdannelse hos grad 3 erkendes en knoglenydannelse og eventuel osteomyelitis, som kan begrunde en omplacering til den sværeste kategori: 4. ..." (s. 60)

"...

Den histologiske undersøgelse understøtter generelt den makroskopiske graduering men ved evaluering af dybereliggende strukturer af gennemskårne ulcera må enkelte af de graduerede skuldersår eventuelt omplaceres til en sværere grad. Tilsvarende kan histologien afsløre knoglenydannelse, som ikke umiddelbart erkendes makroskopisk." (s. 61)

"...

Såvel de makroskopiske som de histologiske undersøgelser viser, at skuldersår hos søer er en kronisk lidelse. Granulationsvævs tykkelse, der blev målt til gennemsnitlig henholdsvis 13,5 mm og 15 mm for grad 3 og 4, kan med en gennemsnitlig vækst på 0,5 mm/døgn tilbagedatere såret flere uger" (s. 68)

Rettens bemærkninger:

Efter den af vidnet dyrlæge **V2** afgivne forklaring lægges det til grund, at so nr. 453 den 28. marts 2006 havde et skuldersår med en diameter på 3-4 cm, en dybde på ca. 1½ cm. og at såret involverede såvel huden som den underliggende muskulatur. Sår-randene var sorte med begyndende sårskorpe og soen var øm ved berøring. Det lægges videre til grund, at vidnet var

i tvivl om, hvorvidt der var tale om et grad 3 eller grad 4 sår. Det findes på baggrund af denne beskrivelse at kunne lægges til grund, at soen har haft et skuldarsår af grad 3.

Efter tiltaltes forklaring lægges det til grund, at han var opmærksom på, at den pågældende so havde et skuldarsår, efter tiltaltes forklaring af grad 2, og at soen ikke den 28. marts 2006 var eller kort forinden havde været anbragt i en svæsti. Efter tiltaltes forklaring sammenholdt med dyrlæge **V1** forklaring kan det videre lægges til grund, at tiltalte var bekendt med behovet for at behandle skuldarsår og metoden hertil.

Herefter og efter vidnet dyrlæge **V2** forklaring om længden af den periode, hvori såret må antages at have udviklet sig, har tiltalte ved uagtsomhed gjort sig skyldig i overtrædelse af dyreværnslovens § 1 og 2.

Det forhold, at tiltaltes dyrlæge ikke ved sit besøg ca. 15 dage tidligere konstaterede skuldarsår, der gav anledning til at gøre notat herom i besøgsprotokollen, kan ikke tillægges betydning.

Straffen fastsættes til en bøde på 5.000 kr. jf. dyreværnslovens § 28, stk. 1 og stk. 2, nr. 1, sammenholdt med stk. 7, jf. § 1 og 2.

Thi kendes for ret:

Tiltalte skal betale en bøde på 5.000 kr. Forvandlingsstraffen er fængsel i 8 dage.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.

Mette Langborg Christensen
retsassessor

435-6d.dtd-gjr

D O M

afsagt den 6. juni 2008 af Vestre Landsrets 3. afdeling
(dommerne C. Haubek, Thomas Jønler og Jørgen Lykkegård
(kst.)) i ankesag

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Uffe Baller, Århus).

Retten i Randers har den 5. marts 2007 afsagt dom i 1. in-
stans

Tiltalte har påstået frifindelse.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Anklagemyndigheden har berigtiget tiltalen således, at cite-
ringen af dyreværnslovens § 28, stk. 2, nr. 1, udgår.

I november 2003 udsendte Fødevedirektoratet en meddelelse
om skulderyr hos søer. I meddelelsen hedder det blandt an-
det:

"Fødevedirektoratet har modtaget en henvendelse
fra professor Henrik Elvang Jensen, KVL, vedlagt
en rapport over et veterinært speciale vedrørende
de dyreværnsmæssige aspekter ved forekomst af

skulderrsår hos søer. I rapporten defineres skulderrsår som læsioner. Der kan inddeles i graderne 0 til 5 [4] med udgangspunkt i en makroskopisk vurdering af læsionerne på slagtekroppen.

Grad 0 - ingen læsioner eller læsioner som sandsynligvis er afstedkommet af slagsmål.

Grad 1 - læsioner begrænset til epidermis, eventuelt med moderat sårskorpe.

Grad 2 - læsioner inddragende dermis, evt. omfattende sårskorpe og ringe fibrosering/ granulationsvævsvævsdannelse.

Grad 3 - læsioner som inddrager subkutis, der ses voldsom granulationsvævsvævsdannelse.

Grad 4 - læsioner med blotlagt skulderknogle/knoglenydannelser.

Billeder med eksempler på de forskellige grader af skulderrsår er vist i bilaget.

Fødevederedirektoratet, VA3, fandt at rapporten belyste et alvorligt problemområde og sendte rapporten til Det Veterinære Sundhedsråd med anmodning om en udtalelse i relation til oplysningerne heri.

Det Veterinære Sundhedsråd har den 18. november 2003 udtalt:

"Udvikling af sår på skulderen hos søer er ofte forekommende. Hyppigheden i en besætning er relateret til en række disponerende faktorer så som opstaldningsform, huld, temperament, liggeadfærd, pasning, stadie i produktionen m.m. Sårene udvikles især i laktationsperioden hos søer i farestalde. Sårene er at opfatte som liggesår og opstår som følge af længerevarende trykning mod et hårdt underlag resulterende i iskæmi af hud og underliggende væv mellem huden og kammen (tuber spina scapulae) på skulderbladet. Sårene, der kan være ensidige eller dobbeltsidige, kan udvikle sig så kraftigt, at huden bliver gennembrudt og tilstanden medinddrager subkutis alene eller dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der i svære tilfælde kan være blotlagt. Ofte er sårene sæde for voldsom granulationsvævsvævsdannelse eller knoglenydannelse som tegn på en længerevarende tilstand. Sårene heler forholdsvis hurtigt med dannelse af ar, når søerne tilbydes en anden opstaldningsform med et blødere underlag. Udviklingen af disse kroniske skulderrsår påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt

mén og væsentlig ulempe og er tegn på manglende omsorg for deres situation.

Dyr skal beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe og enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt og huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres sundhedsmæssige behov. Rum og arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses.

Rådet anser udvikling af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkeligt opmærksomhed og rettidig indgriben fra staldpersonalets side. Skuldarsår kan herved undgås eller afheles ved, at søerne får et blødere underlag at ligge på, inden tilstanden udvikler sig til et forhold af dyreværnsmæssigt betænkelig karakter.

Med udgangspunkt heri finder Rådet, at optræden hos søer af kroniske skuldarsår (ulcera i regio scapularis), der har en udtrækning medinddragende subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, er dyreværnsmæssigt stærkt kritisabelt, jf. dyreværnslovens § 1, § 2 og § 3, stk. 1.

Rådet skal tillige gøre opmærksom på, at skuldarsår af ovennævnte karakter kan udgøre et kødkontrolmæssigt og levnedsmiddelhygiejnisk problem, idet regionale lymfeknuder kan huse sår bakterier, hvilket kan føre til pyæmisk tilstand."

Skuldarsår der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle er, efter Fødevarerdirektoratets, VA3's opfattelse, at sidestille med skuldarsår beskrevet i ovennævnte rapport som grad 3 og 4.

Det fremgår af Rådets udtalelse, at udviklingen af kroniske skuldarsår påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe og er tegn på manglende omsorg for deres situation.

Det fremgår også af Rådets udtalelse at optræden hos søer af kronisk skuldarsår (ulcera i regio scapularis), der har en udstrækning medinddragende alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, er dyreværnsmæssigt stærkt kritisabelt, jf. dyreværnslovens § 1, § 2 og § 3, stk. 1.

På det foreliggende grundlag er det Fødevaredirektoratet, VA3's opfattelse, at tilfælde af skuldarsår hos søer med et omfang, der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der ifølge Rådets udtalelse påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe (grad 3 og 4), må betragtes som groft uforsvarligt behandling af dyr. En dyrlæge, der bliver bekendt med at dyr behandles uforsvarligt, skal jf. § 20, stk. 1, i Dyreværnsloven anmelde forholdet til politiet.

Af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse fremgår, at Rådet anser udviklingen af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben. Det vil således være nødvendigt at foretage korrigerende handlinger med henblik på at rette op på den konkrete situation. I tilfælde af, at der konstateres grad 1 eller grad 2 skuldarsår finder VA3 det nødvendigt, at der overfor besætningsejeren indskærpes, at der skal gribes ind med henblik på at undgå udvikling af skuldarsår af grad 3 eller 4.

Der er Fødevaredirektoratet VA3's opfattelse, at søer med skuldarsår grad 3 og 4 ikke er egnede til længere transport (over ca. 4 timer). Hvorvidt søer med skuldarsår grad 3 og 4 er egnede til kortere transport (under ca. 4 timer) må bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, herunder soens adfærd, smerteytringer, sårets tilstand m.m. Under en eventuel transport er det et krav, at soen transporteres adskilt fra andre dyr på et velstrøet leje. Det bemærkes, at dette afsnit alene er medtaget af hensyn til belysning af transportørens rolle ved transport af søer med skuldarsår. Når der konstateres tilfælde af grad 3 eller grad 4 skuldarsår har en dyrlæge pligt til at melde forholdet til politiet som beskrevet ovenfor."

Fødevestyrelsen udsendte den 6. juli 2006 en ny meddelelse, der erstattede meddelelsen af november 2003. Meddelelsen gentog i indledningen redegørelsen for gradinddelingen af skuldarsår og citerede Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 18. november 2003. I meddelelsen hedder det herefter blandt andet:

"Efter modtagelsen af udtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd udsendte fødevarestyrelsen i november 2003 en meddelelse vedrørende skuldarsår hos søer. På det dengang foreliggende grundlag var det Fødevestyrelsens opfattelse, at tilfælde af skuldarsår hos søer med et omfang, der medinddrager subkutis alene eller subkutis og dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der ifølge Rådets udtalelse påfører søerne en ikke ubetydelig smerte, lidelse, varigt mén og væsentlig ulempe (grad 3 og 4), måtte betragtes som groft uforsvarlig behandling af dyr.

Det Veterinære Sundhedsråd har efterfølgende i en række sager udtalt, at skuldarsår grad 4 må anses for værende groft uforsvarlig behandling af dyr, mens skuldarsår grad 3 må anses for uforsvarlig behandling af dyr. På baggrund af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse, er det Fødevestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 4 er groft uforsvarlig behandling af dyr. Det er Fødevestyrelsens opfattelse, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Det er endvidere Fødevestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 3 er uforsvarlig behandling af dyr. Det er imidlertid Fødevestyrelsens opfattelse, at skuldarsår grad 3 henfører til specielle former for uforsvarlig behandling af dyr, og derfor skal anmeldes til politiet.

Af Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse fremgår, at Rådet anser udviklingen af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben. Det vil således være nødvendigt at foretage korrigerende handlinger med henblik på at rette op på den konkrete situation. I tilfælde af, at der konstateres grad 1

eller grad 2 skuldarsår finder Fødevarestyrelsen det nødvendigt, at det overfor besætningsejeren indskærpes, at der skal gribes ind med henblik på at undgå udvikling af skuldarsår af grad 3 eller 4.

...

Når der konstateres tilfælde af grad 3 eller grad 4 skuldarsår er det Fødevarestyrelsens opfattelse, at forholdet skal anmeldes til politiet som beskrevet ovenfor."

Den 3. januar 2007 udsendte Fødevarestyrelsen en orientering til praktiserende dyrlæger om skuldarsår hos søer. Orienteringen indeholdt i indledningen ligesom meddelelserne af 2003 og 2006 redegørelsen for gradinddelingen og citerede udtalelsen af 18. november 2003 fra Det Veterinære Sundhedsråd. Endvidere gentog Fødevarestyrelsen sin opfattelse anført i meddelelsen fra 2006 om, at udviklingen af et skuldarsår af grad 4 er groft uforsvarlig behandling af dyr. Vedrørende skuldarsår af grad 3 er der anført følgende:

"Det er endvidere Fødevarestyrelsens opfattelse, at udviklingen af skuldarsår grad 3 er uforsvarlig behandling af dyr. Det er imidlertid Fødevarestyrelsens opfattelse, at skuldarsår grad 3 henhører til specielle former for uforsvarlig behandling af dyr.

En dyrlæge, der bliver bekendt med, at dyr behandles uforsvarligt, skal jf. § 20, stk. 1 i dyreværnsloven anmelde forholdet til politiet. Dette gælder dog ikke, hvis forholdet ikke er groft og i øvrigt straks rettes."

Den 23. januar 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd følgende spørgsmål til brug under en anden sag:

"Spørgsmål 1:

Er det muligt at vurdere, gradinddele, graduere et skuldarsår på en levende so uden at foretage en

fysisk undersøgelse af såret, herunder palpation og sondering?

Svar ad 1:

Rådet finder det muligt, i tydelige tilfælde, groft at vurdere og gradinddele skuldarsår på en levende so uden en tæt fysisk kontakt og undersøgelse, herunder palpation og sondering af sårene."

Den 17. august 2007 besvarede det Veterinære Sundhedsråd blandt andet følgende spørgsmål til brug under en anden sag:

"Spørgsmål 4:

Når det lægges til grund, at skuldarsår generelt opstår, mens soen opholder sig i farestalden, bedes Rådet beskrive, hvor hurtigt et skuldarsår udvikler sig fra kategori 0 til kategori 3 samt årsagen hertil. Rådet bedes herunder oplyse, om årsagen skyldes, at soens huld hurtigt svinder ind som følge af løsdriftsforhold, samt pasning af smågrise.

Svar ad 4:

Det er Rådets vurdering, at de væsentligste risikofaktorer for udvikling af skuldarsår omfatter fuldstyring før og efter faring, underlagets beskaffenhed, den til rådighed værende plads for soen i fareboksen, soens sundhedstilstand og benstyrke samt staldtemperatur og vandtildeling. Rådet kan ikke udtale sig mere specifikt om årsagsforholdene og tidsforløbet for udviklingen fra kategori 0 til kategori 3 i den konkrete sag.

Spørgsmål 5:

Rådet bedes oplyse på hvilket tidspunkt, ejeren skal aflive en so, der opholder sig med sine smågrise i farestalden og pådrages et skuldarsår.

Svar ad 5:

Rådet anser udvikling af kroniske skuldarsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben fra besætningsejerens eller staldpersonalets side. Skuldarsår kan undgås eller opheles ved, at søerne får et blødt

underlag at ligge på samt en sufficient sårbehandling, inden tilstanden udvikler sig til et forhold af dyreværnsmæssigt uforsvarlig karakter. Rådet finder, at landmanden ved skuldarsår af grad 3 selv kan iværksætte behandling under vejledning af besætningsdyrlægen, denne behandling kan eventuelt være aflivning.

Spørgsmål 6:

Rådet bedes oplyse, om et skuldarsår kan hele op, uden at ejeren er opmærksom på skuldarsåret, og griber ind ved blandt andet at give soen et blødere underlag og sårpleje.

Svar ad 6:

Rådet finder, at et skuldarsår ikke kan udvikles eller opheles uden at ejeren ved passende omhu og pasning har været opmærksom på lidelsen.

...

Spørgsmål 10:

Kan ophold på et slagteri i ca. et døgn og/eller slagteprocessen have forværret skuldarsåret.

Svar ad 10:

Rådet finder, at såvel transport, ophold på et slagteri og den slagtemæssige behandling, hvor skoldning, hårstødning, svidning og den efterfølgende mekaniske skrabning kan medføre lædering af et skuldarsår, der kan være mere eller mindre afhelet, hvorved såret kan skifte udseende. Jf. svar ad 7 er det Rådets opfattelse, at såret kategorisering ikke ændres."

Den 17. oktober 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd en række spørgsmål fra Fødevarestyrelsen om skuldarsår. I Det Veterinære Sundhedsråds besvarelse hedder det blandt andet:

"Fødevarestyrelsen er via dagspressen blevet bekendt med at ca. 10 svineproducenter indenfor de seneste par år er blevet frikendt for levering af søer med udvendigt ophelede skuldarsår af grad 3 og 4 til slagteriet. Det forlyder også at der for nuværende føres flere lignende sager ved domstolene.

Familie- og forbrugerministeren har i samråd den 6. juni 2007 i Folketingets Udvalg for Fødevarer,

Landbrug og Fiskeri tilkendegivet, at Fødevarestyrelsen vil forelægge sagen for Det Veterinære Sundhedsråd.

Fælles for de frifindende domme er bl.a., at skuldarsåret har været udvendigt ophelet ved leveringen af soen til slagteriet og således ikke er bemærket ved det levende syn ved ankomsten til slagteriet, men først er konstateret ved post mortem undersøgelsen.

Der lægges i flere af de frifindende domme bl.a. vægt på, at det ikke med sikkerhed kan lægges til grund, at såret på et tidspunkt har fremstået som et åbent alvorligt skuldarsår, da skuldarsårene ikke blev konstateret af den tilsynsførende dyrlæge ved ankomsten til slagteriet.

På baggrund af ovenstående skal Fødevarestyrelsen anmode Det Veterinære Sundhedsråd om en udtalelse i nedennævnte spørgsmål:

Rådet skal udtale:

Spørgsmål 1:

Påfører udviklingen af skuldarsår af henholdsvis grad 3 og grad 4 i alle tilfælde soen en ikke ubetydelig smerte og lidelse, således at soen i forbindelse med udvikling af skuldarsåret har været udsat for uforsvarlig henholdsvis groft uforsvarlig behandling?

Svar ad 1:

Rådet finder, at udviklingen af et kronisk skuldarsår med afslidning af huden over skulderbladskammen, sår dannelse og udvikling af granulationsvæv og/eller afslidning af såvel underhud som dele af det underliggende knoglevæv og knogledannelse, påfører soen en ikke ubetydelig grad af smerte, lidelse, varigt men og væsentlig ulempe.

Rådet er ikke bekendt med hverken danske eller internationale undersøgelser, der vurderer smertegraden i forbindelse med udvikling af skuldarsår hos søer. Fra humane kliniske forhold vedrørende liggesår er Rådet bekendt med, at disse er forbundet med en høj grad af smerte og voldsomt ubehag. Denne smerte øges, hvis der opstår infektion i såret.

Hos søer er skuldarsår grad 3 og grad 4 stort set altid inficerede, evt. med spredning til lymfeknuder og knoglemarv. Grad 4 er herudover stort set altid ledsaget af større eller mindre knoglenydannelse udgående fra benhinden omkring området med afslidt knoglevæv.

Selv om søers smerteopfattelse måske ikke helt kan sammenlignes med menneskers smerteopfattelse, tillader Rådet sig at bygge sin vurdering af de dyreværnsmæssige forhold ved skuldarsår hos søer på følgende forhold:

1. Liggesår hos mennesker angives at være forbundet med en høj grad af smerte og ubehag.
2. Skuldarsår hos søer er at opfatte som liggesår, der i grad 3 og 4 involverer dybereliggende strukturer, herunder evt. underliggende knoglevæv.
3. Sårene er oftest i de svære grader inficerede, hvilket i den humanmedicinske forskning vedrørende liggesår angives at øge smertegraden.
4. Søer med skuldarsår udviser ofte større besvær med at rejse sig end søer uden skuldarsår indikerende, at tilstanden er forbundet med smerte af kronisk karakter.
5. Ved berøring af et skuldarsår udviser soen altid vekslende grader af smerteytring.

Skuldarsår hos en so opfattes således som en smertefuld sygdom/tilskadekomst og skal som sådan have behandling og pleje hurtigst muligt. Unkladelse heraf opfattes af Rådet som dyreværnsmæssigt kritisabelt og tegn på manglende omsorg for dyrets situation.

Rådet vil karakterisere det forhold, at en so udvikler et skuldarsår grad 3 henholdsvis grad 4 som uforsvarlig henholdsvis groft uforsvarlig behandling af soen, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2.

Spørgsmål 2:

Hvor lang tid tager det minimum at udvikle et skuldarsår af henholdsvis grad 3 og grad 4 hos en so?

Svar ad 2:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi, som har svaret, at samtlige af de grad 3 og 4 skuldर्सår, som er blevet undersøgt på Institut for Veterinær Patobiologi, har været kroniske, hvorved forstås, at såret har været ledsaget af makroskopisk synlige, reparatoriske processer (Lund et al. 2003, Jensen et al. 2006). Dette er i overensstemmelse med de af Kaiser et al. (2007) nyligt offentliggjorte resultater, hvor søer med grad 1 og grad 2 skuldर्सår, der ikke tilbydes blødt underlag (måtte), vil kunne udvikle grad 3 skuldर्सår. Ligeledes er det i en nyligt publiceret undersøgelse af søer på et slagteri fundet, at alle grad 3 og 4 skuldर्सår var kroniske (Strathe, 2007).

På baggrund af denne besvarelse fra Institut for Veterinær Patobiologi kan det udtales, at skuldर्सår af grad 3 og 4 tager dage for at udvikles.

Spørgsmål 3:

Kan skuldर्सår hos søer opstå indefra således, at de på intet tidspunkt ved udvendig besigtigelse af soen har været synlige for svineproducenten og besætningsdyrlægen?

Svar ad 3:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi. De kliniske aspekter af skuldर्सår hos søer er på besætningsniveau nyligt undersøgt af Kaiser et al. (2007). I undersøgelsen, der omhandlede observationer i 3 besætninger, blev alle søer, der udviklede skuldर्सår, inddraget i undersøgelserne og observeret 5 gange over en periode på 1 år. I undersøgelserne blev kun registreret søer med skuldर्सår grad 1 eller grad 2, idet søer, der udviklede skuldर्सår henimod grad 3, blev sat i sygesti eller aflivet af velfærdsmæssige grunde. Af undersøgelserne fremgår det således at samtlige 303 søer, der udviklede skuldर्सår i besætningerne, kunne identificeres og klassificeres initialt som grad 1 eller grad 2 skuldर्सår. Af undersøgelserne udført af Strathe (2007), hvor søer undersøgte umiddelbart før slagting, var resultatet, at alle grad 3 og grad 4 skuldर्सår var klinisk erkendbare umiddelbart før slagting.

På baggrund af de nyligt udførte kliniske undersøgelser, kan det udtales, at skulderrsårerne i alle tilfælde har kunnet erkendes.

Spørgsmål 4:

Finder Det Veterinære Sundhedsråd det fagligt korrekt, at anmelde udvendigt ophelede skulderrsår hos søer af grad 3 og grad 4 til politiet som formodede strafbare forhold?

Svar ad 4:

Rådet finder vedrørende udvendigt ophelede skulderrsår, der er dokumenteret at have været grad 3, at det ikke kan udelukkes, at ejeren på tidspunktet, hvor han opdagede eller blev gjort opmærksom på, at såret var et grad 3 skulderrsår, der karakteriseres som uforsvarlig behandling af soen, ved en hurtig og passende behandling har sørget for at såret er afhelet. I sådanne tilfælde, hvor forholdet rettes straks, finder Rådet, at det kan være fagligt korrekt ikke at anmelde forholdet til politiet, jf. § 20, stk. 1 i dyreværnsloven.

Rådet finder vedrørende udvendigt ophelede skulderrsår, der er dokumenteret at have været grad 4, at det er fagligt korrekt at foretage anmeldelse, idet opståelsen af sådanne sår altid har en udviklingstid, der har muliggjort indgriben inden det udviklede sig til grad 4, der karakteriseres som groft uforsvarlig behandling af soen uagtet, at såret på undersøgelsestidspunktet er fuldt ophelet.

Spørgsmål 5:

Vil det i almindelighed være muligt ved korrekt håndtering og behandling at forhindre, at et skulderrsår udvikler sig til et skulderrsår af henholdsvis grad 3 og grad 4?

Svar ad 5:

Ja. Rådet anser udvikling af kroniske skulderrsår hos søer for en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben fra staldpersonalets side. Soen bør straks det ved de daglige tilsyn konstateres, at et skulderrsår er under udvikling tilbydes et blødere leje i form af halm eller gummimåtte ligesom såret bør behandles med blødgørende desinficerende salve. Skulderrsår kan herved i almindelighed standses og afheles inden tilstan-

den udvikler sig til et forhold af dyreværns-
mæssigt betænkelig karakter.

Spørgsmål 6:

Giver ovenstående i øvrigt Det Veterinære
Sundhedsråd anledning til yderligere bemærkninger?

Svar ad 6:

Rådet ser i sagsbehandlingen tilfælde, hvor leve-
randører af søer med formodet afhelede skuldarsår
anmeldes for dette, uden at der ved det levende
syn er bemærket kritisable forhold vedrørende sø-
erne. Rådet finder det overraskende, idet der skal
henvises til speciale undersøgelsen fra 2007:
"Shoulder lesions in danish sows" udført på Skår-
bæk slagteri af veterinærstuderende Jens Strathe
under supervision af professor Jens Peter Nielsen
og hvor det konkluderes, at der for alle anmelde-
pligtige skuldarsår i undersøgelsen gjaldt, at
disse også blev fundet ved den kliniske undersø-
gelse i stalden og at sårene var beskrevet med
stort set de samme symptomer (hudforandring, fast
og adherent hævelse). Der blev altså fundet en
klar overensstemmelse mellem fundene ved det le-
vende syn og post mortem undersøgelserne. Efter
Rådet vurdering er det derfor vigtigt, at de pato-
anatomiske forandringer, der konstateres ved det
levende syn samt eventuel fotodokumentation indgår
i beskrivelsen og dokumentationen af de anmeldte
skuldarsår.

Hvad angår anmeldelse af skuldarsår konstateret
under velfærdsbesøg i sostalde savner Rådet under-
tiden dokumentation for skuldarsårenes grad, hvor
den kontrollerende dyrlæge ikke har foretaget an-
det end en visuel vurdering, herunder foto. Dette
finder Rådet mangelfuldt, når der i anmeldelsen
efterfølgende angives, at sårene inddrog underlig-
gende bindevæv, muskulatur samt knogle. Rådet fin-
der, at huden i sig selv er en dårlig markør for
skuldarsårets grad ved dokumentation af skuldarsår
på det levende dyr. Den visuelle inspektion skal
altid kombineres med beskrivelse af de palpato-
riske fund i det underliggende væv. Her tænkes på
uforskydelige læsioner, større faste hævelser og
evt. beskrivelse fra palpationen af direkte knog-
levæv i såret eller større faste knoglendannelser
på skulderbladskammen. Uden disse oplysninger an-
ser Rådet det ikke for muligt at gradinddele skul-
dersårene."

Den 13. november 2007 besvarede Det Veterinære Sundhedsråd blandt andet følgende spørgsmål til brug under en anden sag:

"Spørgsmål C:

I hvilket omfang kan transporten og processen på slagteriet, - hvor soen efter slagtning kommer i kar med kogende vand med henblik på opblødning af huden og herefter "afbørstes" i maskine medføre, at et ophelet skuldarsår springer op.

Svar ad C:

Rådet finder risikoen for at et afhelet skuldarsår på grund af transporten springer op som værende minimal.

Rådet finder det absolut muligt, at afhelede skuldarsår springer op som følge af den nævnte maskinelle behandling af soen efter slagtningen.

Spørgsmål D

Er det muligt, at et skuldarsår efter opskæringen på slagteriet fremstår visuelt anderledes end skuldarsåret gjorde på det tidspunkt, hvor den led heraf?

Svar ad D:

Ja."

Under forberedelsen af en anden ankesag om tiltale for overtrædelse af dyreværnslovens § 28, stk. 1, m.v. vedrørende skuldarsår på søer forelagde Statsadvokaten for Nord- og Østjylland i 2007 nogle spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd, som den 24. januar 2008 besvarede spørgsmålene således:

"Spørgsmål A:

Under hensyn til, at der er rejst tiltalte for et skuldarsår af grad 3, og at skuldarsår af grad 3 ved Fødevarestyrelsens skrivelse af 6. juli 2006 til regionerne (bilag G) rubriceres som simpel uagtsomhed anmodes Det Veterinære Sundhedsråd om at meddele, om Rådet fastholder sin konklusion i

svar på spørgsmål 1 af 17. februar 2006 til Politimesteren i Randers, hvorefter "Rådet vil karakterisere forholdet som groft uforsvarlig behandling af søerne" ...

Svar ad A:

Rådet har som anført i besvarelsen af spørgsmål 1 af 17. februar 2006 lagt de patologiske beskrivelser af søernes skuldersår, som de fremgår af anmeldelsen, til grund. Det er Rådets vurdering, at disse angivelser godtgør, at der var tale om skuldersår af grad 4.

Såfremt det lægges til grund, at skuldersårene uagtet de patologiske beskrivelser vurderes til grad 3, vil Rådet karakterisere forholdet som uforsvarlig behandling af søerne, jf. dyreværnslovens §§ 1, 2 og 3, 1. punktum.

Spørgsmål B:

Er Det Veterinære Sundhedsråd enig med veterinærdyrlæge vidneudsagn i dommen, fremlagt som bilag E (F?), hvorefter "Hun kan ikke med sikkerhed konstatere, om såret er grad 3 eller 4 før gennemskæring af knoglen."

Svar ad B:

Det er Rådets vurdering, at der kan være forskelle i vurderingen, hvad angår rubricering af grad 3 og 4 skuldersår, når de skal bedømmes hos den levende so. Dette beror på, at skuldersår ofte er kroniske lidelser med en stor forskel i ophelingsgrad, hvorfor en præcis graduering mellem grad 3 og 4 kan være maskeret af de vekslende grader af arvæv i og omkring såret. Disse forskellige stadier af opheling kan skjule en evt. underliggende knoglenydannelse, som således først præcist kan erkendes efter gennemskæring. Dette forhold gør sig gældende ved skelnen mellem grad 3 og grad 4 skuldersår, hvor der i begge tilfælde altid vil være uforskydelige faste hævelser i området.

Rådet er således enig i, at sikkerheden vedr. en rubricering af kroniske skuldersår som værende grad 3 eller grad 4 skuldersår øges ved gennemskæring af knoglen efter slagtingen.

Det er Rådets vurdering, at det altid efter en grundig undersøgelse af soen i levende live vil være muligt at rubricere et grad 3 og et grad 4 skuldersår som værende minimum et grad 3 skulder-

sår. Af undersøgelserne udført af Strathe (2007), (bilag C), hvor søer undersøgtes umiddelbart før og efter slagtning, fremgår, at alle grad 3 og grad 4 skulderrsår i undersøgelsen kunne erkendes klinisk umiddelbart før slagtning.

Spørgsmål C:

Hvis spørgsmål [B] besvares bekræftende, bedes Rådet angive, om man heller ikke med sikkerhed vil kunne konstatere, om et skulderrsår er grad 2 eller 3 uden først at have gennemskåret knoglen.

Svar ad C:

Rådet finder, at der er en høj grad af sikkerhed ved vurdering af, om et skulderrsår skal rubriceres som et grad 2 eller 3 skulderrsår på den levende so. Et grad 2 skulderrsår har ikke gennembrudt huden, hvorfor huden uafhængig af ophelingsgrad altid hos grad 2 vil være sammenhængende og fuldt forskydeligt i forhold til de underliggende væv, hvilket ikke er tilfældet ved et grad 3 og 4 skulderrsår.

Spørgsmål D:

Med hvilken grad af sikkerhed kan en svineproducent eller dennes medhjælper visuelt eller ved at føle på dyret fastslå, at et skulderrsår hos en velnæret so i levende live, dvs. i besætningen, kan rubriceres som henholdsvis grad 2, 3 eller 4, og kan der ved en sådan undersøgelse være en "glidende overgang" mellem de angivne grader for en person, der forudsættes at have erfaring med pasning af søer, men er uden veterinær uddannelse.

Svar ad D:

Rådet finder, at der ved vurderingen af et skulderrsår hos en levende so altid udover en visuel inspektion skal indgå en grundig palpation af såret for at vurdere hudens forskydelighed i forhold til de underliggende væv og for at vurdere en evt. tilstedeværelse af større eller mindre faste hævelser under en eventuel sårskorpe.

Resultatet af en sådan undersøgelse giver med iagttagelse af de forhold, der er nævnt i svar ad B, efter Rådets vurdering et nogenlunde sikkert grundlag for rubricering af et skulderrsår og dette gælder såvel for lægmand som for dyrlæge.

Et pilotprojekt fra Dansk Svineproduktion, meddelelse nr. 798, fremlagt som bilag i sagen, viste kun en moderat overensstemmelse mellem bedømmere af graden af slagtesøers skuldarsår bedømt først på den levende so og efterfølgende på slagtekroppen.

Denne variation baserede sig hovedsagelig på skuldarsår grad 0, 1 og 2.

Det fremgår tillige af undersøgelsen, at der generelt var en lavere gradsvurdering af skuldarsårene på slagtekroppen i forhold til vurderingen ved det levende syn.

Rådet finder ikke, at der er en glidende overgang mellem de angivne grader, men skal med henvisning til svar ad B og C anføre, at ophelingsgraden i visse tilfælde kan gøre det vanskeligt præcist at angive, hvorvidt et sår er grad 3 eller grad 4. Dette gør sig efter Rådets vurdering ikke gældende, når der skal sondres mellem grad 2 og højere grader.

Spørgsmål E:

Idet der henvises til rapporten fremlagt som bilag C og artiklen fremlagt som bilag E bedes det angivet, om Det Veterinære Sundhedsråd er enig i, at der er større usikkerhed med hensyn til konstatering af et skuldarsår af grad 3-4 ved en visuel undersøgelse end post mortem ved opskæring af skulderen.

Svar ad E:

Rådet skal indledningsvis anføre, at Rådet ikke tolker konklusionen i rapporten fremlagt som bilag C på samme måde som spørgeren. I undersøgelsen bestod vurderingen af de levende søer udover en visuel inspektion tillige, som en undersøgelse af et skuldarsår rettelig bør, af en grundig palpatorisk undersøgelse af såret, dets underliggende strukturer og dets omgivelser. De herved indsamlede informationer dannede grundlag for en gradinddeling af skuldarsårene før slagtningen. Dette sammenlignes med de fund, der blev gjort efter slagtningen, hvor det altid er muligt mest præcist at gradinddele skuldarsår.

Rådet skal henvise til oplysningerne i svar ad B og C og herudover anføre, at en vurdering af et

skuldarsår baseret udelukkende på en visuel inspektion indebærer en stor usikkerhed med hensyn til en præcis gradinddeling og Rådet er således enig med spørgeren i, at der er større usikkerhed ved udelukkende en visuel bedømmelse end ved post mortem bedømmelsen ved opskæring af skulderen.

Spørgsmål F1:

Idet der henvises til resultatet af de empiriske undersøgelser, således som de fremgår af bilag D, bedes Det Veterinære Sundhedsråd angive, om rådet er enig i, at det ikke kan udelukkes, at et skuldarsår kan opstå indefra over tid, uden at det giver sig udslag i et åbent sår.

Svar ad F1:

Rådet har forelagt spørgsmålet for Institut for Veterinær Patobiologi. Herfra anføres, at de kliniske aspekter af skuldarsår hos søer på besætningsniveau nyligt at undersøgt af Kaiser et al. (2007). I undersøgelsen, der omhandlede observationer i 3 besætninger, blev alle søer, der udviklede skuldarsår, inddraget i undersøgelserne og observeret 5 gange over en periode på 1 år. I undersøgelserne blev kun registreret udviklingen hos søer med skuldarsår grad 1 eller grad 2, idet søer, der udviklede skuldarsår hen imod grad 3, blev sat i sygesti eller aflivet af velfærdsmæssige grunde. Af undersøgelserne fremgår det således, at samtlige 303 søer, der udviklede skuldarsår i besætningerne, kunne identificeres og klassificeres initialt som grad 1 eller grad 2 skuldarsår.

Det fremgår herudover af undersøgelserne udført af Strathe (2007), bilag C, hvor søer undersøgte både umiddelbart før og efter slagtning, at alle grad 3 og grad 4 skuldarsår i undersøgelsen kunne erkendes klinisk umiddelbart før slagtning.

Rådet skal henvide til disse undersøgelser og er ikke bekendt med videnskabelige undersøgelser eller forsøg, der viser, at skuldarsår hos søer kan opstå indefra over tid, uden at det giver sig udslag i et åbent sår.

Spørgsmål F2:

Hvis Det Veterinære Sundhedsråd besvarer spørgsmål F1 helt eller delvist benægtende, bedes dette nærmere begrundet, og det bedes angivet, om svaret

støttes på videnskabelige forsøg, og i bekræftende fald hvilke.

Svar ad F2:
Se svar ad F1."

Justitsministeriet nedsatte i juni 2007 en arbejdsgruppe, som blandt andet skulle foretage en undersøgelse og en vurdering af de forhold, som har betydning for søers udvikling af skuldarsår. Arbejdsgruppens rapport, "Arbejdsgrupperapport om skuldarsår hos søer", der blev offentliggjort den 8. maj 2008, indeholder blandt andet følgende:

"6. Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

Kapitel 6 indeholder arbejdsgruppens analyse og forslag til et nationalt skuldarsårsprogram. Afsnit 6.1. indeholder arbejdsgruppens overvejelser om bedømmelsen af skuldarsår, hvor arbejdsgruppen bl.a. foreslår en mere enkel metode til bedømmelse af skuldarsår. Når arbejdsgruppen fremsætter dette forslag, skyldes det, at den nuværende metode til at bedømme skuldarsår efter arbejdsgruppens opfattelse ikke er anvendelig på levende dyr, ligesom den indebærer en række u hensigtsmæssigheder i praksis i forhold til dyreværnslovgivningen. Forslaget giver efter arbejdsgruppens opfattelse et bedre grundlag for en mere hensigtsmæssig national overvågning og kontrol med antallet af skuldarsår i de danske sobesætninger. Endvidere indebærer forslaget, at den dyreværnsmæssige bedømmelse af skuldarsår i relation til dyreværnsloven i højere grad kan baseres på et individuelt skøn foretaget af en dyrlæge og ikke som i dag, hvor den snarere hviler på en indbygget automatik.

.....

6.1 Bedømmelsen af skuldarsår

Efter arbejdsgruppens opfattelse er det et grundlæggende problem, når man taler om, at antallet af skuldarsår skal reduceres, at der i dag ikke findes et fuldstændigt overblik over problemets omfang, jf. i den forbindelse også videnssynthesen om skuldarsår, der er nærmere omtalt ovenfor i kapitel 5. Uden et objektive og repræsentative datagrundlag for antallet af søer med skuldarsår i besætninger og blandt afgangssøer (herunder søer, der sendes

til destruktion) er det ikke muligt at vurdere, om en styrket indsats for nedbringelse af antallet af skuldersår i realiteten virker og i hvilken takt.

Tilvejebringelse af et objektivt og repræsentativt datagrundlag for antallet af søer med skuldersår kræver efter arbejdsgruppens opfattelse en metode til at bedømme og registrere skuldersår, der kan anvendes på levende søer, der befinder sig i besætningen eller som afgår fra besætningen. Den veterinærpatologiske metode til gruppering af skuldersår, der i øjeblikket anvendes, er efter arbejdsgruppens opfattelse ikke egnet hertil.

Bedømmelsesmetoden baserer sig på en vanskelig veterinærpatologisk vurdering, der indebærer rubricering af skuldersår i graderne 0 til 4, jf. gennemgangen ovenfor i kapitel 4 og 5. Anvendelsen af metoden kræver som udgangspunkt veterinærfaglig eller patologisk viden, og kan som udgangspunkt - hvis en tilstrækkelig sikker rubricering skal finde sted - alene udføres på døde søer gennem en egentlig obduktion.

Der findes desuden ikke i dag efter arbejdsgruppens opfattelse praktisk anvendelige objektive tekniske metoder til at bedømme, hvor alvorligt et skuldersår er. Tekniske bedømmelsesmetoder, der f.eks. kan være baseret på ultralyd, billedbehandling, varmemaalning eller lignende, vil for indeværende primært kunne bruges som objektive referencemetoder i forbindelse med træning af såvel dyrlæger, teknikere som landsmænd i at bedømme skuldersår.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen, at der iværksættes yderligere forskningstiltag, der kan danne grundlag for udviklingen af en sådan ny objektiv teknologisk metode til at bedømme, hvorvidt der er tale om et skuldersår i gradueret form. Disse tiltag bør således bl.a. afdække nye og mere effektive metoder for tidlig bedømmelse og graduering af skuldersår og andre skader.

Idet der ikke på nuværende tidspunkt er udsigt til, at en sådan ny objektiv teknologisk bedømmelsesmetode vil være udviklet indenfor en overskuelig fremtid, finder arbejdsgruppen, at der i den mellemtiliggende periode, og særligt til brug for implementeringen af arbejdsgruppens forslag i denne rapport, er brug for en alternativ metode til den i dag anvendte veterinærpatologiske bedømmelsesmetode.

Efter arbejdsgruppens opfattelse bør en alternativ bedømmelsesmetode sikre, at der kan skelnes mellem egentlige skuldarsår og øvrige skader på svinets krop som følge af bid eller slag fra andre søer eller mod inventar (slagskader). En sådan skelnen vil under alle omstændigheder kræve en vis praktisk træning og viden om svinets anatomi. Den grundlæggende forskel mellem skuldarsåret og f.eks. slagskader er, at der efter slagskader ikke nødvendigvis kommer et egentligt sår, ligesom der ikke er synlige vævsbeskadigelser på det levende dyr, jf. bilag 1 og bilag 2. Det bemærkes, at slagskader således forekommer i visse besætninger med samme hyppighed som skuldarsår, jf. bilag 4.

For den levende so finder arbejdsgruppen således, at der bør ske bedømmelse af søer ved et visuelt syn (inspektion) af soens skuldre. I de tilfælde, hvor der er synlige tegn på skuldarsår, suppleres undersøgelsen med palpation (berøring). Herved kan det med rimelighed slås fast, om skuldarsåret omfatter mere end blot en overfladisk hudskade, om som dybtliggende væv og knogler tillige er inddraget i skaden.

Arbejdsgruppen anbefaler i forlængelse heraf, at overvågningen af antallet af skuldarsår hos de levende søer, der for indtil videre baseres på en mere enkel teknisk bedømmelse, der består af en konkret vurdering af, om der er et sår på soens skulder. Hvis dette er tilfældet undersøges det, om huden er bevægelig i forhold til underliggende væv. Hvis huden er bevægelig, er der tale om et let skuldarsår, og hvis huden ikke er bevægelig, er der tale om et svært skuldarsår.

Det første tegn på, at en so er ved at udvikle et skuldarsår, er rødme i huden over det angrebne område. I forslaget til en mere enkel teknisk bedømmelse af skuldarsår indgår rødme ikke i klassificeringen. Det skyldes, at rødme efter arbejdsgruppens opfattelse er et meget uspecifikt symptom, der også kan opstå ved en række andre ubetydelige forhold. En inddragelse af rødme i bedømmelsen, vil således besværliggøre en korrekt og sikker bedømmelse. I den veterinærpatologiske skala indgår rødme heller ikke i vurderingen af skuldarsår.

Hudens bevægelighed i forhold til underliggende væv ændres i takt med udviklingen af skuldarsår hos søer. Når vævslag er sammenhængende, tales der om adhærencer. Adhærencerne er en indikation på, at den

pågældende so i længere tid har udviklet og haft et skulderrsår, der kan have været ubehandlet.

Gennem grundige undersøgelser af sår har man - som omtalt i kapitel 4 og 5 - i den veterinærpatologiske praksis etableret en veterinærpatologisk opdeling af skulderrsår i fem grader, 0 til 4. Denne mere fine inddeling har været særlig relevant for de alvorligere grader (grad 3 og 4), hvor vurderingen ofte er baseret på undersøgelser af døde søer, hvor man gennem indskæring og visse tilfælde vævsundersøgelser (histologi) fastlægger, om der er tale om et skulderrsår af grad 3 og 4.

Den af arbejdsgruppen forslåede nye skala for skulderrsår i grupperne "ingen, let eller svært", kan overføres på følgende måde til den traditionelle inddeling i graderne "0 til 4". "Ingen skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 0"; et "let skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 1 eller 2 uden adhærencer"; og et "svært skulderrsår" svarer til et skulderrsår af "grad 2 med adhærencer eller derover".

Arbejdsgruppens forslag til en ny bedømmelse kan herefter beskrives på følgende måde:

Ny bedømmelse	Beskrivelse
Ingen skulderrsår	Ingen synlige sår på på soens skulderparti
Let skulderrsår	Sår på soens skulderparti uden adhærencer (huden er frit bevægelig)
Svært skulderrsår	Sår på soens skulderparti med adhærencer (huden er ikke frit bevægelig)

Arbejdsgruppen skal gøre opmærksom på, at alvorlige skulderrsår, hvor underhuden eller underhuden og dybereliggende struktur såsom muskulatur og skulderbladsknogle er berørt, er så alvorlige, at disse tilfælde udgør en groft uforsvarlig behandling af soen. Den af arbejdsgruppen forslåede nye bedømmelse ændrer ikke herpå.

En national overvågning af antallet af skulderrsår bør ikke baseres på den omtalte veterinærpatologiske opdeling i graderne 0 til 4, men på den enkle tekniske bedømmelse i kun tre kategorierne: ingen, let, eller svært skulderrsår.

Arbejdsgruppen begrundet dette med, at der af praktiske grunde bør anvendes et system, der gør det muligt for trænede lægpersoner at vurdere skuldersår på levende søer. Det er således arbejdsgruppens opfattelse, at trænede lægpersoner vil kunne bedømme søerne efter den mere enkle tekniske metode. Dette er ikke muligt ved anvendelse af den veterinærpatologiske metode, da den kræver veterinærdiagnostisk og patologisk ekspertise.

Endvidere har undersøgelser, jf. kapitel 5, vist, at der kun består moderat reproducérbarhed mellem forskellige personers inddeling af skuldersår i graderne 0-4 ved brug af den veterinærpatologiske skala på levende dyr. Dette er dokumenteret med statistisk sikkerhed for de lette grader. Ved at indføre den foreslåede tekniske skala mindskes antallet af grupperinger fra 5 til 3, hvilket vurderes at kunne øge reproducérbarheden.

Endelig er der stor forskel på, i hvilken gruppe et skuldersår efter den veterinærpatologiske bedømmelsesmetode placeres, afhængigt af om der tale om en undersøgelse af et levende dyr eller et dødt dyr. Dette indebærer efter arbejdsgruppens opfattelse, at man for sammenlignelighedens skyld bør basere en egentlig national overvågning af skuldersår på en af de nævnte grupper, dvs. enten på syn af levende dyr eller kontrol af det døde dyr.

Forslaget om en mere enkel tekniske bedømmelse af skuldersår (ingen, let, svært) vil i den forbindelse være den metode, der rammer bredest, idet den kan anvendes på levende dyr såvel i besætninger, i forbindelse med det levende syn før slagtning, og i forbindelse med kontrol på samlesteder af dyr til eksport."

I Fødevarerregionens kontrolrapport vedrørende besigtigelsen den 28. marts 2006 af tiltaltes svinebesætning er det under et afsnit om "Tilsynsførendes bemærkninger" blandt andet anført følgende:

"Der ses to søer med skuldersår:

nr. 542: Højre skulder grad 2 → skal aflastes med blødt underlag.

nr. 453: Venstre skulder grad 3 → skal aflives."

Tiltalte og vidnerne dyrlæge V1 og embedsdyrlæge V2 har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans.

Der er yderligere afgivet forklaring af dyrlæge V3, dyrlæge V4, produktionschef V5 og dyrlæge V6.

Tiltalte har supplerende forklaret, at han konstaterede skuldarsåret et par dage forinden kontrolbesøget. Soen skulle i aflastning, da der efter hans vurdering var tale om et sår af grad 2. Såret var rent, og det var ikke kronisk eller 1½ cm dybt som forklaret af embedsdyrlæge V2. Soen skulle dagen efter kontrolbesøget have haft et blødt leje. Han fik oplyst af V2, at soen skulle aflives. For at dokumentere, at soen var aflivet, tog han billeder af dyret. Det gule mærke på foto 2 er klipset fast i soen. Foto 1 og 5 viser soens højre side. Det er det omhandlede skuldarsår, der ses på foto 4, som viser soens venstre side. Det mørke ved såret er snavs. Fotoet blev optaget efter, at soen havde været vendt om. V2 tog ikke billeder af soen. Han husker ikke, om dyrlægen foretog en berøring af soen. Der har ikke været tilfælde med skuldarsår, som er værre end såret, der ses på foto 4. Soen blev afhentet af Daka den 29. marts 2006. Ifølge afregningen fra Daka, som han efterfølgende modtog, blev der kun afhentet en so den pågældende dag. Han har ikke tidligere måtte aflive en so på grund af skuldarsår.

Dyrlæge V1 har supplerende forklaret, at der ikke i besætningen var skuldarsår, der påkaldte sig speciel opmærksomhed. Han vejledte tiltalte som andre besætningsejere, og det er hans indtryk, at tiltalte fulgte vejledningen.

Besætningen var veldrevet, og den havde en meget lav sygdomsfrekvens med hensyn til skuldersår. Der er ikke forekommet skuldersår af grad 3 eller 4 i besætningen.

Embedsdyrlæge V2 har forklaret supplerende, at soen blev undersøgt ved en besigtigelse og berøring. Ud fra arvævsdannelsen vurderede hun, at såret havde været der et par uger. Hun husker ikke såret som det, der fremgår af foto 4. Såret var på venstre side af soen, og foto 4 viser umiddelbart en so på højre side. Hun kan ikke vurdere såret ud fra foto 4.

Dyrlæge V3 har forklaret, at han driver en dyrlægepraksis med hovedvægt på rådgivning til svineproducenter, som har besætninger med særlige problemer, ligesom han udfører videnskabeligt arbejde indenfor faget på et praktisk niveau. Han har ved en undersøgelse søgt at belyse årsagen til skuldersårene, herunder om graden af kamvinklen havde betydning. Undersøgelsen omfattede søer med fremstående skulderbladskam. Resultatet af undersøgelsen bekræftede ham i, at det er tvivlsomt, om skuldersårene opstår med et overfladisk sår i huden, der langsomt bliver dybere og dybere. Denne udvikling af skaderne betegnes normalt "top to bottom". Det er snarere tilfældet, at skaderne opstår i dybden og gradvist bliver synlige på overfladen. Det er tvivlsomt, om skaderne opstår efter langvarig og vedvarende trykbelastning. Det er mere sandsynligt, at skaderne opstår akut efter voldsomme slag, når soen rejser sig op. Hans undersøgelser viste også, at der ikke er sammenhæng mellem kamvinkel og et klinisk skuldersår. Gradueringen af skuldersårene fra grad 0 til 4 er ikke hensigtsmæssig, og den afspejler ikke sygdomsudviklingen. Der foreligger ikke videnskabelig dokumentation for, at dyrene oplever smerte ved skuldersår. Gradinddelingen er

ikke relevant i relation til soens smerteoplevelse. Undersøgelsen af skader på soens skulderkam bekræftede mistanken om, at der godt kan være skader på skulderkammen, uden at man kan se det på overhuden. En so med skuldarsår af grad 3 må i dag leveres til slagtning, hvis såret er afhelet. Hvis han konstaterer et grad 3 skuldarsår i en besætning, foretager han ikke anmeldelse. I stedet rådgiver han om sygdomsbekæmpelse, herunder om at afvænne soen fra smågrisene og sætte den i sygesti. Hvis soen har haft et skuldarsår med kategori 3, der er afhelet, vil han ikke anbefale, at soen sendes til slagtning, da der er risiko for, at slagteriet vil kategorisere såret til grad 4.

Dyrlæge V4 har forklaret, at hun er ansat i Dansk Svineproduktion, der er en brancheorganisation. Hun beskæftiger sig blandt andet med forskningsopgaver og har været forsøgsleder på et projekt om undersøgelse af søer med skuldarsår. Der var tale om et projekt, hvor Fødevarestyrelsens Dyrevelfærdsrejsehold og Dansk Svineproduktion i et samarbejde vurderede skuldarsår på levende søer og efterfølgende på slagtekroppene på to slagterier i Skærbæk og Sæby. Ved undersøgelserne forekom der også eksempler på afhelede skuldarsår. Synet af levende søer bestod i en besigtigelse og en beføling af et eventuelt sår. Det skulle blandt andet undersøges, om huden var forskydelig. Når huden ikke var forskydelig, var det normalt udtryk for, at der var tale om et alvorligt skuldarsår. Ved åbne sår mærkedes også underliggende lag efter ved befølingen, idet man herved skulle undersøge bl.a. for eventuelle forandringer i knoglen. Undersøgelsen tog normalt et par minutter pr. so, og det var almindeligvis rigeligt. Undersøgelsen viste, at vurderingen af graden af et skuldarsår i nogen grad afhang af den person, der bedømte. Der var ikke overensstemmelse mellem, hvad

der blev vurderet ved det levende syn og det, der senere blev vurderet på slagtekroppene. Ved undersøgelsen var bedømmerne usikre på brug af skalaen med de 5 grader. Der var forskellige opfattelser af, hvordan skalaen skulle anvendes, og eksempelvis var der forskellige opfattelser af vurderingen af, om der var tale om et grad 4 sår i de tilfælde, hvor såret var afhelet. Det er i sidste ende en subjektiv og individuel vurdering. Der var ikke nok tilfælde af grad 3 og 4 til, at man kunne udtale sig, om årsagen til disse sår.

Produktionschef V5 har forklaret, at han er fabrikschef på Danish Crowns slagteri i Skærbæk, som er landets største soslagteri. De slagter udelukkende søer. Han er uddannet slagtermester, og han har det overordnede ansvar for produktionen. Når søerne afleveres, besigtiges de af en dyrlæge i forbindelse med, at dyrene bliver ført samlet til et staldafsnit. Her venter de på at blive aflivet. I stalden kan der være trang plads. Efter aflæsningen kan der godt opstå uro, da der er en hakkeorden blandt dyrene. I den forbindelse kan dyrene godt finde på at bide hinanden. Dyrene venter i en periode i staldafsnittet, og det kan godt vare flere timer, ligesom nogle dyr venter natten over. På det tidspunkt er de normalt rolige. De aflives ved stik og transporteres derefter videre til skoldekar med 60 grader varmt vand. Efter endt skoldning, der tager ca. 10 minutter, kommer dyrene i en hårstøder, som er en maskine til at fjerne hårene. Dyrene bliver trukket igennem maskinen. Den er indrettet med gummiflapper, som har metalskrabere monteret i enden. Gummiflapperne med skraberne kører rundt om dyret, og herved føres dyret frem samtidig med, at hårene fjernes. Det er en hårdhændet proces, hvilket er nødvendigt for at kunne få hårene af. I forbindelse med slagteprocessen kan der også opstå benbrud. Efter dyret er kommet ud af hårstøderen, hæn-

ges det op. Når tarme er taget ud, undersøges dyret af flere dyrlæger, som har hvert sit område at undersøge. Dyrlægeundersøgelsen efter aflivning er af hensyn til at kunne anvende dyret som fødevare og af hensyn til det dyreværns-mæssige.

Dyrlæge V 6 har forklaret, at han er uddannet fagdyrlæge indenfor svinesygdomme. Der er tale om en efteruddannelse under Dansk Dyrlægeforeningen. Han driver en dyrlægepraksis med rådgivning indenfor svineproduktion. Han har desuden forskellige opgaver i kraft af sit arbejde som formand for svinesektionen i dyrlægeforeningen. Allerede i 2004 konstaterede han i sin praksis og gennem samtaler med kolleger, at der var problemer med håndteringen af gradsskalaen i praksis. Flere var af den opfattelse, at retningslinjerne for håndtering af skuldersår, herunder de situationer, hvor dyrlæger skulle foretage anmeldelse efter dyreværnslovens § 20, byggede på et meget begrænset fagligt grundlag. Der er ved den levende kontrol meget usikkerhed, når det skal vurderes, om der er tale om en grad 3 eller grad 4. Det er også tilfældet, selvom undersøgelsen omfatter en beføling. Der er samme problemer ved overgangen mellem grad 2 og grad 3. Han var med til at foretage en undersøgelse, hvor man i en periode fra august 2007 til januar 2008 foretog månedlige optællinger af skuldersår. Det omhandlede 47 besætninger, hvor samtlige søer i farestalde blev gennemgået og registreret efter gradskalaen. Der blev i mere end 25 % af tilfældene konstateret følelige forandringer i underliggende væv i form af dybereliggende bindevævsdannelse og bylddannelser, uden at der var synlige tegn på skader eller ar i huden. Ved sådanne forandringer i underliggende væv, vil man normalt vurdere det som grad 3 eller grad 4, hvis der senere opstår et sår ved et udefrakommende traume. Sammenlagt ville det blive vurderet til en grad 3 eller grad 4. Undersøgelsen viste, at

søer står med forandringer under huden, der ikke er relateret til egentlige sår. Han er bekendt med dyrlæge **V3'S**

undersøgelser, og vidnet er enig i, at det er meget sandsynligt, at slag på knoglefremspring kan stamme fra inventar eller fra andet. Han har vurderet smertereaktion på dyr med skuldersår, og efter hans opfattelse eksisterer den ikke. Ved berøring fremkommer ikke en smerte reaktion ved undersøgelse i de dybere lag. Der fremkommer heller ikke reaktion ved afvask af sårene med eksempelvis vaskemidler, som landmanden nogle gange anvender. Dyrene ligger også på den side, hvor sårene er placeret, og såret ændrer tilsyneladende ikke på dyrenes adfærd. Inddelingen af skuldersårene i graderne 0 - 4 kan til en vis grad bruges på undersøgelse af døde dyr, men den er helt uanvendelig på levende dyr. Med arbejdsgruppens forslag til ny gradskala er det tilstræbt at lave et system, der bedre kan håndteres i staldene af svineproducenterne og af dyrlægerne. Han har gennem sit daglige arbejde i besætningerne erfaret, at der bliver aflivet langt flere dyr på grund af risiko for, at slagteriet bedømmer såret til grad 3 eller 4. Vurderingen af, om dyret skal forblive i farestalden eller i behandling, sker i samarbejde med dyrlægen.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Det fremgår af Fødevarerregionens brev af 28. marts 2006 til Politimesteren i Grenå, hvorved Fødevarerregionen anmodede anklagemyndigheden om at rejse tiltale mod **T**

for overtrædelse af dyreværnslovens § 1 og § 2, at anmodningen byggede på de retningslinier om skuldersår hos søer, som Fødevaredirektoratet havde fastsat i sin meddelelse af november 2003, og anklagemyndighedens tiltale har derfor ligeledes bygget på disse retningslinier. Efter de op-

lysninger, der er forelagt landsretten, om det grundlag, som Fødevarerdirektoratet havde for fastsættelsen af retningslinierne af november 2003, om de forskellige veterinærfaglige vurderinger af disse retningslinier, og om de ændringer af retningslinierne, som disse vurderinger har givet anledning til, samt endelig efter den sammenfattende vurdering, som fremgår af "Arbejdsgrupperapport om skulderyr hos søer" af maj 2008, lægger landsretten til grund, at den gradinddeling af skulderyr, som Fødevarerdirektoratet fastsatte i meddelelsen af november 2003 - hverken i sin oprindelige form eller efter de senere justeringer - er egnet til at blive anvendt ved afgørelsen af denne straffesag. Ved afgørelsen af, om tiltalte har overtrådt dyreværnsloven, tager landsretten derfor alene udgangspunkt i det skulderyr, som tiltalen vedrører, uden anvendelse af den gradinddeling af skulderyr, der er anvendt i Fødevarerdirektoratets retningslinier. Landsretten tager således på grundlag af bevisførelsen vedrørende beskaffenheden af skulderyret stilling til, om tiltalte i sit erhverv har udvist en uagtsomhed, som indebærer en overtrædelse af dyreværnslovens § 1 eller § 2.

Efter bevisførelsen for landsretten, herunder Det Veterinære Sundhedsråds besvarelse af 18. november 2003, 17. oktober 2007 og 24. januar 2008 sammenholdt med "Arbejdsgrupperapport om skulderyr hos søer", lægges det til grund, at skulderyr, hvor underhuden eller underhuden og dybereliggende strukturer så som muskulatur og skulderbladsknogle er berørt, er af en sådan beskaffenhed, at det er en uforsvarlig eller en grov uforsvarlig behandling af soen, hvis den ansvarlige for soen ikke griber ind med de relevante foranstaltninger. Det er således landsrettens opgave at vurdere, om anklagemyndigheden har ført bevis for, at soen den 28. marts 2006 og i tiden forud herfor havde et skulderyr af

denne beskaffenhed, samt om tiltalte har udvist uagtsomhed ved ikke at konstatere beskaffenheden af skuldersåret eller ved ikke at gribe ind med de relevante foranstaltninger over for det konstaterede skuldersår.

Efter Det Veterinære Sundhedsråds besvarelse af spørgsmål 6 i erklæringen af 17. oktober 2007 lægger landsretten til grund, at fastlæggelsen af beskaffenheden af et skuldersår på en levende so ikke alene kan baseres på en visuel inspektion, men at den visuelle inspektion altid skal kombineres med en undersøgelse med grundig palpation (berøring) og en efterfølgende beskrivelse af såret og de underliggende væv.

Tiltalte har forklaret, at soen havde et skuldersår, at såret var rent og ikke dybt, og at det kun var overfladisk. Dyrlæge $\checkmark 1$, der løbende gennemgik besættningen i forbindelse med aftalen om sundhedsrådgivning med tiltalte, har forklaret, at der ikke var skuldersår, der påkaldte sig speciel opmærksomhed, og at der ikke forekom skuldersår af grad 3 eller 4. Fødevareregionen optog ikke i forbindelse med konstateringen af skuldersåret foto af skuldersåret, og Det Veterinære Sundhedsråd har ikke besvaret spørgsmål om såret. I den kontrolrapport, som Fødevareregionen udarbejdede i forbindelse med besøget, er der om soen alene anført følgende: "Venstre skulder grad 3 ... skal aflives", og rapporten indeholder således ikke - ud over angivelsen af grad 3 - en nærmere beskrivelse af skuldersårets beskaffenhed. Embedsdyrlæge $\checkmark 2$ har for byretten forklaret, at hun ikke ved den visuelle kontrol kunne se, om der var ændringer i knoglen. Uanset at embedsdyrlæge $\checkmark 2$ for landsretten har forklaret, at hun foretog en berøring af soen, kan det efter bevisførelsen i øvrigt ikke lægges til grund, at Fødevareregionen foretog en grundig

palpation med henblik på en beskrivelse af såret og de underliggende væv.

Det er herefter ikke bevist, at tiltalte har undladt at behandle soen forsvarligt og beskytte den bedst muligt mod smerte m.v., jf. dyreværnslovens § 1, eller at tiltalte har undladt at sørge for, at soen blev behandlet omsorgsfuldt, herunder at den blev passet under hensyntagen til dens sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer m.v., jf. dyreværnslovens § 2.

Landsretten frifinder derfor tiltalte.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Tiltalte

frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for begge retter.

C. Haubek

Thomas Jønler

Jørgen Lykkegård

(kst.)

Cfr.

Uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 6. juni 2008

René Stephansen

retssekretær